

STORTINGET

Innst. 504 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:153 S (2020–2021)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Geir Pollestad, Liv Signe Navarsete, Willfred Nordlund og Ole André Myhrvold om en stortingsmelding om nasjonalt eierskap og kontroll over strategisk viktige naturressurser, bedrifter, infrastrukturer og teknologier

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap og kontroll over strategisk viktige bedrifter, naturressurser, infrastrukturer og teknologier.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, lederen Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Christian Tybring-Gjedde og Morten Wold, fra

Senterpartiet, Emilie Enger Mehl og Liv Signe Navarsete, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, deler forslagstillernes syn om at nasjonalt og langsiktig eierskap til viktige ressurser og selskaper har stått sentralt i vår nyere historie, og at robuste lovverk for å sikre nasjonal kontroll over naturressurser og strategiske interesser har vært en nøkkel i utbyggingen av det norske samfunnet. Komiteen anerkjenner behovet for kontinuerlig oppfølging av dette i en verden i rask endring, teknologisk, økonomisk og sikkerhetsmessig.

Komiteen viser til at et oppdatert og tilpasset lovverk og kontinuerlig forvaltningsmessig oppfølging av dette er en forutsetning for å bevare nasjonal kontroll over strategiske interesser og motvirke risikoen for at disse havner i spill. Komiteen viser videre til at å øke bevisstheten rundt denne problematikken, både i forvaltningen og i samfunnet som helhet, er en viktig del av det forebyggende arbeidet.

Komiteen vil i denne forbindelse fremheve Politiets sikkerhetstjenestes (PST) nasjonale trusselvurdering for 2021, hvor uønskede oppkjøp fremheves som en betydelig trussel mot norske interesser:

«Oppkjøp og investeringer i norsk næringsliv kan gi fremmede stater informasjon og innflytelse som det ikke er i Norges interesse at de har. I enkelte tilfeller hvor det er ulovlig å kjøpe informasjon eller teknologi fra en bedrift, kan det fortsatt være lovlig å kjøpe eierandeler i eller investere i selve bedriften. På denne måten vil fremmede stater likevel få tilgang til informasjonen og ikke minst muligheten til å dele den.»

Komiteen vil videre fremheve at dette er en spesielt relevant problemstilling under og i etterkant av co-

vid-19-pandemien, i en situasjon hvor virksomheter som følge av økonomisk uforutsigbarhet kan være mer utsatt enn vanlig for denne typen oppkjøp. Komiteen vektlegger også PSTs argument om at en i flere land har et tett eller uklart og lite transparent forhold mellom myndigheter og bedrifter, og at en tilleggsrisiko da oppstår fordi gunstigere betingelser kan tilbys, nettopp fordi målet med transaksjonene er andre enn ved ordinære bedriftstransaksjoner. Komiteen viser til at denne risikoen økende relevans utgjør en betydelig utfordring som griper inn i en rekke sektorer, også utenfor den tradisjonelle sikkerhetspolitiske sfæren.

Komiteen viser til at Stortinget nylig har behandlet en egen stortingsmelding om samfunnssikkerhet, Meld. St. 5 (2020–2021) Samfunnssikkerhet i en usikker verden, og at spørsmålet om uønskede investeringer ble behandlet i meldingen, hvor regjeringen fremhever sikkerhetsloven og koordinering med EU i opprettelsen av screeningsmekanismer som viktige tiltak. Videre fremhever komiteen at regjeringen vurderer videre tiltak på området:

«Regjeringen har igangsatt et arbeid for blant annet å identifisere om det er behov for justering av tiltak som allerede er på plass, eller om det er behov for flere tiltak av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser. Det omfatter også hvordan utenlandske investeringer eventuelt brukes som del av sammensatt virkemiddelbruk, jf. kap. 9. NSM har en sentral rolle i å vurdere og bidra til å redusere risiko knyttet til utenlandske investeringer.»

Komiteen viser til at prosessen rundt det planlagte salget av Bergen Engines AS til TMH International, hvis eiere har tette forbindelser til russiske myndigheter, har eksemplifisert en rekke mulige utfordringer og sårbarheter i det nåværende regimet som regulerer og forebygger uønskede investeringer. Komiteen viser for øvrig til komiteens pågående behandling av justis- og beredskapsministerens redegjørelse om planlagt salg av Bergen Engines AS (Redegjørelse nr. 14 (2020–2021)). Komiteen påpeker at representantforslaget også må sees i lys av Stortingets nylig avsluttede behandling av Meld. St. 9 (2020–2021) Mennesker, muligheter og norske interesser i nord, hvor Stortinget vedtok følgende:

«Stortinget ber regjeringa sikre norsk eigarskap av kritisk infrastruktur og eigedom samt nasjonal kontroll over naturressursar i nordområda».

Komiteen viser til at dette vedtaket, selv om det omhandler den spesifikke konteksten i nordområdene, berører en tematikk som har stor nasjonal relevans.

Komiteen merker seg at justis- og beredskapsministeren i sin uttalelse om forslaget av 6. mai 2021 ikke ser det som naturlig at det utarbeides en stortingsmelding i tråd med forslaget, og begrunner dette med at sikkerhetsloven er under implementering og at det for øye-

blikket arbeides med et forslag til endringer i sikkerhetsloven.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at nasjonal kontroll over strategisk viktige naturressurser, bedrifter, infrastruktur og teknologi er svært viktige spørsmål, men at representantforslaget ikke i tilstrekkelig grad skiller mellom kontroll og eierskap. Gitt sin ordlyd er forslaget dermed svært omfattende, og begrepsbruken gir ikke noen klar definisjon av hva som er ansett som strategisk, og henviser dermed til alt av bedrifter med antatt strategisk verdi til naturressurser, uten å gi noen avgrensning.

Disse medlemmer viser til at Stortinget ved tidligere anledninger har behandlet førende prinsipper for statens eierskap i egne stortingsmeldinger, der det skilles mellom selskap som er deleid av staten av hensyn til strategiske industriinteresser, energiforsyning eller infrastruktur på den ene side, og kommersielle selskaper der staten er inne med større eller mindre eierandeler av overordnede sikkerhetshensyn på den andre.

Disse medlemmer mener en god gjennomgang av dette forholdet ble omtalt i stortingsmeldingen om statlig eierskap, fremmet av Stoltenbergs andre regjering, nevnelig Meld. St. 13 (2010–2022), jf. Innst. 392 S (2010–2011). Disse medlemmer understreker at Stortinget har generell lovgivningskompetanse til å fremme viktige samfunns mål gjennom lovgivning. Under skiftende regjeringer har ressursforvaltning og regulatoriske hensyn vært ivaretatt gjennom lover og forskrifter og ikke ved å overta enkeltbedrifter.

Disse medlemmer er likevel enige i at det er hensiktsmessig å ha en bred politisk drøfting av nasjonens holdning til utenlandsk oppkjøp. Det reiser seg ulike problemstillinger knyttet til hvorvidt det aktuelle oppkjøpet er av virksomheter nært knyttet til produksjon av forsvarsmateriell eller andre strategiske varer, og til spørsmålet om utenlandsk eierskap i Norge generelt.

Disse medlemmer mener det kan være hensiktsmessig med en slik drøfting og avklaring allerede mot slutten av inneværende år. Disse medlemmer er kjent med at regjeringen har høy bevissthet om dette og fortløpende drøfter og tar stilling til problemstillinger knyttet til utenlandsk eierskap. Disse medlemmer viser i denne anledning til brevet oversendt komiteen fra justis- og beredskapsministeren den 6. mai 2021, hvor det pågående arbeidet med en fullverdig implementering og oppfølging av ny sikkerhetslov (lov om nasjonal sikkerhet av 1. juni 2018) fremheves.

Disse medlemmer ser like fullt et behov for langsiktig strategisk tenking om sikkerhetsspørsmål vedrørende utenlandsk eierskap, og at dette nødvendigvis gjør en grundig og bred politisk prosess forankret i Stor-

tinget. Det er videre et mål at man søker bred politisk konsensus i Norge om disse spørsmålene.

Disse medlemmer vil i den anledning særlig peke på det pågående arbeidet som gjøres på dette området i EU, gjennom oppfølgingen av EUs forordning 2019/452, som innfører prosedyrer og mekanismer for screening av utenlandske investeringer i medlemslandene. Forordningen innfører mekanismer for screening på unionsnivå, men er også ment komplementert av nasjonal lovgivning mellom unionens medlemsland. Disse medlemmer er kjent med at forordningen er hjemlet i EUs felles handelspolitikk, og ikke i det indre marked, og dermed heller ikke så langt definert som EØS-relevant.

Disse medlemmer anser det som hensiktsmessig at departementet, i sin oppfølging av sikkerhetsloven og andre relevante bestemmelser, holder et blikk på fremdriften i EU med forordning 2019/452. Disse medlemmer mener det er i Norges interesse, både ut fra et beredskaps- og handelshensyn, at vår egen lovgivning og praksis på sikkerhetsområdet er mest mulig i overensstemmelse med det man finner hos Norges allierte i Nord-Amerika og Europa.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at staten skal være en aktiv eier i strategisk viktige deler av norsk næringsliv. Det statlige eierskapet skal forvaltes på en aktiv, dynamisk, og profesjonell måte, slik at vi sikrer økt verdiskaping, industriell utvikling og trygge arbeidsplasser. Disse medlemmer vil sikre offentlig eierskap til våre felles energiresurser og viktig infrastruktur. Disse medlemmer merker seg at regjeringen ønsker å redusere det direkte statlige eierskapet, og at den kun ser ut til å ha fokus på utsalg, og ikke oppkjøp. Disse medlemmer mener det statlige eierskapet bør styrkes og brukes mer aktivt. Disse medlemmer viser videre til at forslagsstillerne tar til orde for en grundigere gjennomgang av spørsmål knyttet til nasjonalt eierskap og kontroll, spesielt hva gjelder viktig samfunnsmessig infrastruktur med tanke på at både teknologiske og sikkerhetsmessige endringer gjør dette mer nødvendig enn tidligere. Disse medlemmer mener den offentlige debatten om vesentlige sikkerhetspolitiske spørsmål knyttet til salget av Bergen Engines fra Rolls Royce til russisk-eide THM International understreker betydningen av dette. Disse medlemmer mener det derfor er nødvendig at regjeringen både gjennom eksisterende og eventuelle nye strategiske eierposisjoner og sikkerhetsloven sikrer vesentlig samfunnsmessig infrastruktur.

Disse medlemmer viser til at norsk kontroll og eierskap blir avgjørende viktig i tiden som kommer. Nærrområder blir i stadig økende grad arena for stormaktsrivalisering, og flere stater ønsker å posisjonere seg for fremtiden. Disse medlemmer mener det ligger et ansvar på både storting og regjering til være førevar og fatte nødvendige avgjørelser for å sikre norske interesser både i dag og for fremtiden.

Disse medlemmer viser til at Etterretningstjenesten, Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) den 8. februar 2020 la frem ny trusselvurdering for 2021, hvor det ble advart spesielt mot kinesisk og russisk oppkjøp av viktige, strategiske norske bedrifter, naturressurser, eiendommer og selskap. Disse medlemmer viser videre til at strategier og prosesser knyttet til nordområdene blir framhevet av PST som et av de mest utsatte etterretningsmålene. Videre blir det pekt på at flere land har vedvarende ambisjoner om å styrke påvirkningen sin samt sikre næringsinteresser i nordområdene. Disse medlemmer merker seg at utenlandske etterretningstjenester arbeider aktivt med å innhente informasjon og påvirke norske prosesser for framtidig utvikling i nord.

Disse medlemmer peker på at PST skriver i trusselvurderingen at det forventes at russiske etterretningstjenester vil fortsette kartlegging av sivil og militær infrastruktur i regionen. Disse medlemmer merker seg også at Kina og kinesiske aktører vil holde fram sin prioritering av langsiktig posisjonering i nordområdene, blant annet for framtidig ressursutvinning. PST forventer at begge statene vil prøve å kjøpe eller etablere virksomhet på strategisk plassert eiendom i nord. Disse medlemmer vil understreke at det er behov for en kartlegging og en strategi som gjør Norge bedre rustet i møtet med slike utfordringer, og merker seg at det er et stort behov for en stortingsmelding.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter forslaget intensjon, og deler forslagstillernes syn om at norsk eierskap og kontroll spiller en viktig rolle for tryggingen av norske interesser. Disse medlemmer ser ikke de varslede endringene i sikkerhetsloven som et godt argument for ikke å sette i gang arbeidet med en slik gjennomgang forslaget tar til orde for. Tvert om er nettopp kontinuerlig oppfølging, og det å kunne se implementeringen av og endringer i sikkerhetsloven opp mot andre relevante kontrollregimer og lovverk, en fornuftig tilnærming til et komplekst felt i stadig endring.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap og kontroll over strategisk viktige bedrifter, naturressurser, infrastrukturer og teknologier.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 19. mai 2021

Anniken Huitfeldt

leder

Audun Lysbakken

ordfører

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget
Utenriks- og forsvarskomiteen
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
21/2210 - APA

Dato
06.05.2021

Svar til Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé - Dokument 8:153 S (2020-2021) representantforslag om en stortingsmelding om nasjonalt eierskap og kontroll over strategisk viktige naturressurser, bedrifter, infrastruktur og teknologier

Jeg viser til brev 7. april 2021 fra Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé, der komiteen ber om Utenriksdepartementets uttalelse i forbindelse med behandling av representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Geir Pollestad, Liv Signe Navarsete, Willfred Nordlund og Ole Andre Myhrvold om stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap og kontroll over strategisk viktige bedrifter, naturressurser, infrastrukturer og teknologier. Representantforslaget berører et tema som i det vesentlige hører under Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde. Saken er derfor overført til mitt departement.

Jeg deler forslagsstillernes syn om at nasjonalt eierskap og kontroll over naturressurser, bedrifter, teknologier og infrastruktur vil ha en sentral betydning for Norges sikkerhetspolitikk i fremtiden. I enkelte tilfeller kan det sågar være behov for et statlig eierskap. Som eksempel kan det vises til Meld. St. 8 (2019-2020), Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskapning, hvor det bl.a. fremgår at samfunnssikkerhet og beredskap har vært en del av begrunnelsen for opprettelsen av norsk forsvarsindustri i statens regi.

Nasjonal kontroll kan også oppnås på andre måter enn gjennom nasjonalt eierskap. Regulatoriske ordninger, som f.eks. eksportkontrollregelverket, lov om oppfinnelser av betydning for rikets forsvar, mineralloven, vannfallrettighetsloven og sikkerhetsloven, er i mange tilfeller mer naturlig virkemidler for å sikre kontroll med våre viktigste

ressurser og verdier.

Verdier som er av betydning for våre nasjonale sikkerhetsinteresser skal i tråd med sikkerhetsloven identifiseres, klassifiseres og sikres i tråd med lovens krav. Dette skjer gjennom departementenes identifiserte grunnleggende nasjonale funksjoner og de virksomheter som vurderes å være av avgjørende betydning for å understøtte disse. Lovens regler om eierskapskontroll inneholder bl.a. en plikt for den som vil erverve en kvalifisert eierandel i en virksomhet som er underlagt loven, å sende melding om dette til departementet. Kongen i statsråd kan, dersom ervervet kan utgjøre en ikke ubetydelig risiko for at nasjonale sikkerhetsinteresser blir truet, bl.a. fatte vedtak med hjemmel i lovens § 10-3 om at ervervet ikke kan gjennomføres. Gjelder ervervet en virksomhet som ikke er underlagt sikkerhetsloven, kan ervervet likevel stanses med hjemmel i lovens § 2-5, slik tilfellet var da det planlagte salget av Bergen Engines AS ble stanset tidligere i år.

Selv om gjeldende sikkerhetslov trådte i kraft i 2019, ble det etter kort tid identifisert flere behov for endringer og justeringer. Det har derfor i det siste året bl.a. vært arbeidet med forslag om å utvide meldeplikten ved erverv også til enkelte virksomheter som i dag ikke er underlagt sikkerhetsloven. Det vurderes også å innføre meldeplikt ved virksomhetsoverdragelser samt senke gjeldende terskelverdier.

Jeg ser også behov for at vi får langt bedre kunnskap om personer og aktører som eier eller råder over våre mest sentrale ressurser og verdier. Dette kan som eksempel omfatte eiendommer med beliggenhet som kan utnyttes til sikkerhetstruende virksomhet. Slik kunnskap er særlig viktig ved utenlandsinvesteringer i Norge. Regjeringen har derfor i de siste par årene arbeidet med å få på plass en screeningmekanisme for slike investeringer i Norge. Det vurderes om det kommende register over reelle rettighetshavere kan benyttes i denne sammenheng. Tilsvarende arbeid pågår i flere andre land, bl.a. i EU. Jeg tar sikte på å sende forslag til endringer i sikkerhetsloven på alminnelig høring før sommeren. For en nærmere beskrivelse av hvordan regjeringen har arbeidet med uønskede investeringer i norske virksomheter, viser jeg til Meld. St. 5 (2020-2021), Samfunnssikkerhet i en usikker verden.

Jeg mener det er viktig at arbeidet med å implementere sikkerhetsloven fullføres og at det iverksettes nødvendige endringer i loven. Jeg ser det derfor ikke som naturlig at regjeringen nå utarbeider en stortingsmelding om hvordan Norge kan sikre nasjonalt eierskap og kontroll over strategisk viktige bedrifter, naturressurser, infrastrukturer og teknologier. Jeg mener likevel det er svært viktig å ta med seg de aktuelle

problemstillingene som er fremmet i representantforslaget i regjeringens videre arbeid på området.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Monica Mæland". The signature is written in a cursive, flowing style.

Monica Mæland

